

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
OHRANJANJE DEDIŠČINE**

GRADIŠČE NA TURNAH

DRUŽINA MIKEL

SVATNE NA KOROŠKEM

V Svatnah pri Št. Jakobu v Rožu na Koroškem stoji Miklova domačija, znana po še vedno živi zgodbi o Miklovi Zali. Slovencem jo je približala že kar ponarodela ljudska igra Jakoba Sketa, ki skozi usodo naslovne junakinje že skoraj stoletje in pol opisuje turške vpade okoli leta 1478. Njeni potomci skrbno negujejo to rodbinsko izročilo in kmetijo, na kateri se nahajajo tudi razvaline obrambnega gradišča in pribežališča na Turnah.

Okoli leta 2000 se je družina Mikel lotila zamisli o raziskavi ter smiselni, strokovno podprti in utemeljeni obnovi gradišča. Pobudi se je še posebej prepričano posvečal pred kratkim umrli brat Franc.

Cilj: ohranitev širše prepoznavne družinske zgodovine in dediščine ter posredna oživetev celostne zgodbe v kulturno-izobraževalnih in turističnih vsebinah. Pri tem so jim pomagali številni znanci – prostovoljci, združeni v pobudi »Miklova Zala«, ter strokovnjaki iz Gorenjskega muzeja Kranj in Arheološkega inštituta Univerze Karla Franca v Gradcu.

Leta 2009 je bilo gradišče na Turnah glede na zgodovinski in kulturni pomen za celotno regijo uvrščeno med varovane spomenike avstrijske kulturne dediščine.

Družinski projekt »Miklova Zala« želi prerasti v stalni prireditveni in razstavni center. S svojim prepričljivim sporočilom ohranja slovensko podobo vasi Svatne in rožanske doline. Pa ne le to: Miklova Zala prerašča v simbol nekoč še kako živega, a žal že dolgo - in tudi danes - ogroženega skupnega slovenskega kulturnega prostora.

Na Miklovo Zalo smo Slovenci nekako pozabili, v šolskih programih je uvrščena na rob pozabe.

Morda je čas, da Miklova Zala prav skozi prizadevanja njenih potomcev ponovno spregovori in nas opomni, da se slovenstvo na videz nezadržno topi v multikulturnem loncu za silo zlepljene Evrope.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
OHRANJANJE DEDIŠČINE**

PETROVČEVA HIŠA

OBČINA CERKLJE NA GORENJSKEM

Marsikdaj beremo, da imamo v Sloveniji preveč občin. No, nekaj resnice je morda že v tem, a treba je reči, da so se prav mnoge male na novoustanovljene občine intenzivno lotile raziskovanja svojih kulturno-zgodovinskih korenin, izročil in prepoznavnosti. Le-te so poprej venele v senci velikih središč in se tako ali drugače, predvsem pa na moč občasno in obotavljaje borile za pozornost širše javnosti. Seveda so se pojavljale vedno nove možnosti za uveljavitev in povsem nov razvoj poprej anonimnih okolij, še posebno tistih v obrobjih urbanih in upravnih centrov ter na podeželju. In če po 25 letih smemo reči tudi kaj dobrega o naši Sloveniji, potem je nekaj prav gotovo: zaradi mnogih, tudi majhnih občin, Slovenijo poznamo bolje kot smo jo kdajkoli poprej.

Občina Cerklje na Gorenjskem sodi med bogato obdarjene gorenjske občine. Seznam vseh naravnih znamenitosti, arheoloških najdišč, spomenikov sakralne in profane stavbne dediščine, znanih osebnosti in krajev pod Krvavcem je dolg, na moč poveden in vabljev. Med obnovljenimi in revitaliziranimi stavbami še posebej izstopajo grad Strmol, Hribarjeva vila, Barletova hiša in Petrovčeva hiša, od lani pa še rojstna hiša gledališčnika Ignacija Borštnika.

Petrovčeva hiša, po domače Pr' Petrovc, je bila vse do sredine 18. stoletja manjša lesena kmečka hiša. Takrat so Petrovčevo hišo povečali, tako da je postala mogočna zidana hiša z bogatim pročeljem in freskami. Hiša je postajala zgovorna priča o načinu življenja in mišljenja premožnejših kmečkih ljudi. Izražala je rodbinsko samozavest in ne majhno premoženje svojih lastnikov.

Sredi 19. stoletja je hiša dobila današnjo podobo, kar dokumentira letnica 1863, vklesana nad portalom. Takrat so se njeni lastniki začeli ukvarjati tudi z gostilniško dejavnostjo.

Občina Cerklje je Petrovčevo hišo odkupila od zadnjega lastnika leta 2007 z namenom, da v njej uredi prostorske pogoje za širše zaželeno družbene dejavnosti. Po zahtevni obnovi, ki jo je delno financirala tudi Evropska unija, danes Pr' Petrovc delujejo lokalni muzej z arheološko in etnološko zbirko, knjižnica, galerija in turistično-informacijski center.

Razstavni prostor že nekaj let gosti tri razstave, ki združujejo in uveljavljajo domače snovalce in ustvarjalce. Naj jih naštejemo: Cerkljanske jaslice, Razstava velikonočnih in pomladanskih aranžmajev ter razstavo ročno izdelanih čipk, ki jih izdeluje 34 članic društva Lastovke. V nekaj letih se je Petrovčeva hiša uveljavila kot središčno mesto srečevanja, združevanja in ustvarjanja.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
OHRANJANJE DEDIŠČINE**

HIŠA IGNACIJA BORŠTNIKA

DRUŽINA NOVAK

CERKLJE NA GORENJSKEM

Rojstno hišo Ignacija Borštnika pa so prizadevno in požrtvovalno obnovili kar sedanji lastniki hiše – družina Novak. Hiša je stara preko 200 let. Zadnji rodovi hiše k sreči niso dograjevali ali spreminjali, zato se je ohranilo veliko originalnih stavbnih elementov, ki so kar klicali h konservativni prenovi: stari tlaki, leseni podi, peči, stavbno pohištvo, polčrna kuhinja s krušno pečjo, celo električne instalacije iz časov prve elektrifikacije Cerklj leta 1924. Sobe, opremljene s starim pohištvom, kažejo klasično podobo in razporeditev. Velika vhodna veža je sprejemnica za obiskovalce, v zgornji urejajo galerijo, trenutno zapolnjeno z razstavo o življenju in delu Ignacija Borštnika. Tudi v gornjih sobah so že na ogled tematske razstave. Lastniki so hišo odprli in pokazali javnosti 23. septembra lani, na dan Borštnikove smrti. Ta dan je občina Cerklje izbrala za svoj občinski praznik, otvoritev pa je sovpadala tudi s 50-letnico Borštnikovega srečanja in 25-letnico Dnevov evropske kulturne dediščine. Morda so te priložnostne pozornosti nekakšno moralno zagotovilo, pa tudi obveza širše skupnosti, morda celo slovenske gledališke scene, da družina Novak pri nadaljnjem obnavljanju te kulturne znamenitosti ter pri uresničevanju svoje hvalevredne programske vizije bodočega kulturnega epicentra ob številnih preostalih zahtevnih nalogah in (tudi finančnih) obveznostih ne bo ostala osamljena.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
OHRANJANJE DEDIŠČINE**

DVOREC BUKOVJE

JAVNI ZAVOD DRAVIT DRAVOGRAD

Dvorec je del nekdanje gosposčine Bukovje, h kateremu sta spadala tudi grad Pukštajn, po katerem je območje tudi poimenovano (Puchenstein) in kapela Matere sedme. Kapela je vstopna točka na posestvo Bukovje, nekaj sto metrov za njo se prične park, ki se sklone z dvorcem, nad katerim se dvigujejo razvaline starega gradu Pukštajn.

Gosposčino Pukštajn oz. Bukovje so v 13. stoletju ustanovili grofje Andechs-Meranski. Lega ob reki Dravi ter bližina Mislinje in Meže sta gradu omogočali strateško vlogo, saj je nekdanj po Dravi potekala pomembna plovna trgovska pot, po kopnem pa sta potekali povezavi med Mariborom in Celovcem. Po uničenju in opustitvi gradu Pukštajn, od katerega so ostale samo razvaline, so zgradili novo baročno graščino, ki je postala sedež zemljiške in okrajne gosposke ter deželnega sodišča. Zadnji lastniki, grofi Kometter (Kometer ali Kemeter), so stavbo prevzeli leta 1817. Baron Janez Krstnik Kometer je leta 1870 dvorec historično prezidal; s to prenovo se je dvorec uvrstil med najpomembnejše spomenike historicistične grajske arhitekture pri nas.

Po drugi svetovni vojni sta dvorec in park z nacionalizacijo prešla v last Jugoslovanske ljudske armade, park so spremenili v vojaški poligon, k dvorcu pa za potrebe vojske prizidali nove objekte. S tem se je žal izgubil del nekdanje bogate podobe notranjosti in zunanosti dvorca. Po osamosvojitvi Slovenije je grajski kompleks služil tudi slovenski vojski.

Leta 2008 je ministrstvo za obrambo graščino z delom parkovnih površin predalo občini Dravograd, ki je objekt in park prenovila ter ju načrtno zapolnila z dejavnostmi širšega javnega pomena, še posebej s kulturo, izobraževanjem, protokolarnimi dejavnostmi, mladinskimi dejavnostmi in turizmom. Pestra celoletna dogajanja osmišljajo in upravičujejo vlaganja v obnovo tega oživiljenega spomenika stavbne dediščine, ki je uspel preživeti zares raznolike zgodovinske epizode.

Želimo si le, da bi se podobno zgledne prakse čimvečkrat ponovile v graščinah in dvorcih, ki marsikje po Sloveniji žal žalostno propadajo, čeprav je lastnik kar država oz. pristojno ministrstvo.

Pa ne bomo o tem: čestitamo vsem v občini Dravograd in v javnem zavodu Dravit Dravograd, ki so bili projektu obnove in revitalizacije dvorca Bukovje predani, dorasli in ga še naprej nadgrajujejo z novimi vsebinami, v katerih se srečujejo včeraj – danes – jutri.

PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
RAZISKOVANJE IN UVELJAVLJANJE DEDIŠČINE

DRUŠTVO LAUFARIJA CERKNO

CERKNO

Društvo Laufarija Cerknno je nosilec in skrbnik Cerkljanske *laufarije*. Ta sodi med najprepoznavnejša slovenska pustovanja in je prava ikona kulturne etnološke dediščine Cerknega in Cerkljanskega. Tradicionalna skupina pustnih šem je zlahka prepoznavna po lesenih naličjih, kakršnih ne srečamo nikjer drugje po Sloveniji. Po 1. svetovni vojni so oblastniki laufarijo prekinili, leta 1956 pa so jo domačini na osnovi ustnih in drugih virov v celoti obnovili – pri tem sta bila še posebej zaslužna Cerkljan Peter Brelih in etnolog dr. Niko Kuret. Laufarija Cerknno bo tako letos praznovala 60-letnico ponovne oživitve pustnega običaja, ki zaznamuje ponovoletno in predpustno življenje na Cerkljanskem.

Laufarji z originalnimi *larfami* po skrbnih pripravah izvajajo nedeljske povorke po Cerknem, koledovanja po vaseh, prebirajo 8 metrov dolgo vsako leto aktualizirano obtožnico - *kalamuon* Pustu, odkopljejo leseno kladivo *bot*, na pustni torek pa izvedejo eksekucijo Pusta in za konec zablešajo *ta kapucinarsko*. Tradicionalni liki – *ta star, ta stara, ta pjan, ta plana, ta terjast, ta smrekov, ta bršljanov, ta košev, ta žleht, ta perjev, ta divji, marjetica in oštir s Sodnijo* vred vedno znova navdušijo množice od blizu in daleč, predvsem pa domačine, ki se z laufarijo iskreno identificirajo tako posamezniki kot skupnost.

V pripravah in izvedbi se dosledno držijo izvornih pravil in scenarija *laufarije*, ki vključujejo varovanje, ohranjanje in obnavljanje mask in kostumov ter spoštovanje zgodovinskih, etnoloških, glasbenih, gledaliških, kulinaričnih, jezikovnih izročil in drugih umetnosti te šege. Delo poteka skozi vse leto, glavna opravila pa po svetem Štefanu: nabiranje mahu, bršljana in smrekovih vejic za vedno znova obnovljene kostume, mnogotere organizacijske naloge, dramatizacija teksta v cerkljanskem narečju, sama prireditev, vse do oddaje kostuma *ta bršljanovega* Cerkljanskemu muzeju za stalno zbirko *Pust je kriv!*

Laufarska družčina je bila nekoč izključno moška, danes se ji pridružujejo tudi dekleta. Z aktualnimi sporočili se ta ljudski običaj prilagaja našemu času ter se tako dopolnjuje in razvija.

Laufarija je bila zaradi svoje izjemne sporočilnosti in nepotvorjene tradicije leta 2012 vpisana v register žive dediščine, leta 2014 pa razglašena za živo mojstrovino državnega pomena zglede na prepričljivostjo. Lesene maske in originalni liki so že od leta 1991 razglašeni za spomenik nesnovne kulturne dediščine. Društvo in običaj sta prejela številna priznanja doma in v tujini, kjer uveljavljata to naše izvorno ljudsko izročilo v množični karnevalski družčini.

Gibanje Kultura-natura Slovenija je počaščeno, da sme tako prepričljivemu in zglednemu primeru naše še vedno žive dediščine izročiti priznanje Naša Slovenija.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
RAZISKOVANJE IN UVELJAVLJANJE DEDIŠČINE**

**DRUŠTVO GOSPODINJ IN DRAMSKA SKUPINA
PLANINA PRI AJDOVŠČINI**

Raziskovanje, ohranjanje in uveljavljanje naše skupne dediščine že dlje časa predstavlja pomemben in dragocen del dejavnosti kulturnih, turističnih, muzejskih, etnoloških, raziskovalnih, naravovarstvenih ipd. ljubiteljskih društev. Ob ustrezni strokovni pomoči so lahko še posebej prepričljiva tovrstna prizadevanja prebivalcev na podeželju, kjer se naša ljudska dediščina mnogokdaj začne in konča.

Med taka društva nedvomno sodi Društvo gospodinj in dramska skupina s Planine pri Ajdovščini. Z raziskovanjem in poustvarjanjem vipavskih šeg in navad, predstavljanjem Vipavske doline, etno-kulinariko, gledališko dejavnostjo in po ljudsko ubranim prepevanjem si prizadevajo obogatiti vzdržni razvoj vipavskega podeželja in vaše skupnosti.

Začelo se je leta 2004 s knjigo receptov *Da ne bi pozabili*. Tudi naslovi nadaljnjih projektov so nadvse zgovorni: *Zrno na zrno, Vhčet bo, vhcet* (2007), *Povabljen, prijatelj, sem trto sadil* (2008), *Mleko ni voda* (2011), *Ekola, domače sejme, pa Poljento smo jejli vsak večjr, košn buot magar td zo frjšk* (2012) in *Dobra stara šola*. Posneli so dokumentarni film *Skrivni zaklad* o podzemnem svetu pod vasjo. Skoraj vse teme so predstavili tudi na odru.

V zadnjih letih društvo sodeluje z Inštitutom za spominske in kulturne študije pri novogoriški enoti ZRC SAZU iz Nove Gorice. Rezultati so vidni v novih projektih, razstavah in knjigah, pa tudi pri pripravi novih izdelkov (npr. *pašta, guštenca* - stara primorska koruzna sorta, knjiga receptov *Planinčki (hlebčki) s cukrenimi figami*). S tem želijo javnosti pokazati, da namen raziskovanja dediščine ni le v njeni uporabi za identifikacijske in turistične potrebe, temveč tudi za oblikovanje novih produktov, ki bodo združevali tradicijo ter sodobne potrebe in znanja.

Svoje desetletno delovanje je društvo seštelo v novo knjigo *Da ne bi pozabili, 2*. Knjigo bogatijo tudi misli članic, ki govorijo tudi o pomenu druženja, ki ponovno zbližuje in povezuje vas in okolje.

Društvo gospodinj in dramska skupina s Planine pri Ajdovščini javnosti na najboljši možni način predstavlja rabo lokalne kulturne dediščine za kvalitetnejše življenje danes in v prihodnosti. Dokazuje pa še nekaj: sodelovanje med t.i. ljubitelji in stroko je nujno, možno, ustvarjalno, prepričljivo in zato splošno koristno.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
ZASLUGE POSAMEZNIKOV / ORGANIZACIJ**

Dr. JANKO ZERZER

CELOVEC

Dr. Janko Zerzer sodi med osrednje osebnosti slovenske skupnosti na Koroškem. Njegovo predano in raznoliko delo je bogatilo in podčrtalo dolgoletna prizadevanja za ohranitev, razvoj in živo prisotnost slovenskega jezika in kulturnega izročila v pogosto nenaklonjenem večinskem nemško govorečem asimilacijskem okolju ob Dravi in Zilji.

S kulturnim delom je pričel že kot gimnazijec na Plešivcu, kjer je urejal dijaško glasilo Kres in vodil uspešen fantovski pevski zbor. Kot študent germanistike in zgodovine je opazno deloval v Klubu slovenskih študentov na Dunaju, po končanem študiju pa začel poučevati na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu.

Takoj se je vključil tudi v narodnopolitično in kulturno življenje koroških Slovencev.

- 1968: tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev
- 1971 – 1983 podpredsednik, nato pa do 2010 predsednik Krščanske kulturne zveze
- 1982 – 1989: predsednik Slovenskega prosvetnega društva »Kočna« v Svečah
- 1991 – 1998: ravnatelj Višje šole za gospodarske poklice v Št. Petru v Rožu...

In še bi lahko naštevali.

Vedno in povsod je bil zgled vestnega in ustvarjalnega kulturnika, ki je pretanjeno in vztrajno predel iskrene mreže sodelovanja med Slovenci na Koroškem, čez mejo in po svetu. Tako so nastali Primorski kulturni dnevi na Koroškem, pa Koroški kulturni dnevi na Primorskem, v Ljubljani, Mariboru, obiskal je rojake v zdomstvu, obeh Amerikah in Avstraliji. Bil je med pobudniki za ustanovitev Slovenske glasbene šole ter mnogih pobud na področju dela z otroki in mladino (npr. jezikovne počitnice v Novem Mestu, razvoj lutkarstva in otroške oz. mladinske gledališke dejavnosti). V rodni Svečah je sodeloval pri nastanku galerije Gorše in mednarodnega Slikarskega tedna. Podprl je načrtno etnološko delo v okviru KKZ, ki je preraslo v današnji Narodopisni inštitut Urban Jarnik.

Znan je kot predavatelj, prevajalec in publicist. Med njegovimi knjižnimi naslovi izdvojimo dragoceno zbirko dvojezičnih krajevnih imen »Dvojezična Koroška – Zweisprachiges Kärnten«, ki sta jo uredila s Francem Katnikom, učbenik »Zgodovina koroških Slovencev«, večkrat ponatisnjeni temeljni kulturno-umetniški turistični vodnik »Po koroških poteh« z dodanim istoimenskim filmom, publikacijo (Ne)znano zamejstvo – Koroška, vodnik »Na obeh straneh sončnih Karavank« itd.

Dr. Janko Zerzer je bil prvi predsednik čezmejne fundacije Poti kulturne dediščine Slovenija. Zadnja pobuda dr. Janka Zerzerja je projekt »Slovenščina v družini«, s katero želi spodbuditi pogostejšo rabo slovenskega jezika v mladih zamejskih družinah.

Vsega opravljenega dela in poslanstva dr. Janka Zerzerja se v kratki obrazložitvi niti ne da zajeti. Počaščeni smo, da se mu smemo pokloniti tudi s priznanjem naša Slovenija.

Hvala za vse, dr. Janko Zerzer

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
ZASLUGE POSAMEZNIKOV / ORGANIZACIJ**

SLOVENSKO KULTURNO SREDIŠČE PLANIKA

UKVE – KANALSKA DOLINA

Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina od svoje ustanovitve leta 1997 skrbi za razvijanje, ohranjanje in spodbujanje slovenskega jezika ter utrjuje prisotnost slovenske kulture v jezikovno mešani skupnosti Kanalske doline in izven nje. Z razvejano ponudbo pedagoških, raziskovalnih in kulturnih dejavnosti nagovarja različne javnosti ter starostne in interesne skupine, še posebej mlade, ter s tem gradi mostove med generacijami in narodnostmi v dolini. Dejavno in uspešno se vključuje v delovanje in projekte širše lokalne skupnosti. Ves čas svojega obstoja in dela SKS Planika tesno sodeluje s številnimi strokovnimi sodelavci in organizacijami iz Slovenije in zamejstva.

Med vidne in na moč uspešne stalne dejavnosti sodijo stalni tečaji slovenskega za otroke in mladino od 6. do 18. leta starosti. Delo poteka v treh starostnih skupinah po dve uri tedensko, nadgrajuje pa ga vsakoletna jezikovna kolonija na naši obali.

Od leta 1997 je bilo izpeljanih sedem raziskovalnih taborov, na katerih so domačini in ugledni raziskovalci obdelali narečja, hišna imena in etnološko izročilo slovenskih vasi v Kanalski dolini ter izsledke objavili v 2 publikacijah, tudi monografijah.

SKS Planika redno prireja razne prireditve, npr. Dan slovenske kulture – Prešernova proslava, Koroška in Primorska pojeta, prireditve za otroke, skupaj s podružnico Glasbene matice tudi glasbeno šolo in mednarodno glasbeno tekmovanje, poimenovanih po župniku - kulturniku Tomažu Holmarju. Pri tem sodeluje z dolinskimi občinami in javnimi ustanovami, pa tudi s Kranjsko Goro, Jesenicami, s koroškimi Slovenci, ZRC SAZU itd.

SKS Planika je od leta 2000 dalje soustanoviteljica čezmejne fundacije Poti kulturne dediščine Slovenija in projekta (Ne)znano zamejstvo

V prostorih SKS Planika v Ukvah se ureja knjižnica Salvatoreja Venosija, ki je z več kot 10.000 knjigami največja zasebna knjižnica v Videnski pokrajini.

Delo SKS Planika je redno predstavljano v javnih medijih po Sloveniji in zamejstvu.

Pod črto. Mnogi Slovenci so začudeni ob dejstvu, da so kmalu po Trbižu pod Višarjami v Kanalski dolini še vedno žive slovenske vasi.

Slovence v Žabnicah, Ovčji vasi, Ukvah, Naborjetu, Lipalji vasi, vse do Tablje vasi / Pontebe že skoraj trideset let povezuje SKS Planika. Brez nje bi slovenska beseda in pesem marsikje utihnili, brez nje bi šlo v pozabo marsikatero starodobno izročilo, brez nje bi bila Kanalska dolina slejkoprej le še Val Canale.

Zato je priznanje Naša Slovenija le drobna zahvala vsem, ki so pri tem zgodovinskem poslanstvu tako prepričano delovali in vztrajali.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
ZASLUGE POSAMEZNIKOV / ORGANIZACIJ**

**KULTURNO UMETNIŠKO DRUŠTVO
LA CASA DE KAMNA**

**CECILIA PRENZ IN DUŠAN KOPUŠAR
KAMNA GORICA**

La Casa de Kamna je kulturno umetniško društvo, ustanovljeno leta 2009, posvečeno kulturi in umetniškemu izražanju lokalnega okolja, Slovenije, Argentine in Latinske Amerike nasploh. Gonilni sili pestrih in tehtnih dejavnosti sta zakonca Cecilia Prenz in Dušan Kopusar, ki sta pred leti v Kamni Gorici našla novo domovanje in se poistovetila s krajem.

Aktivnosti društva se odvijajo neprekinjeno skozi vse leto, na različnih lokacijah.

V hiši Pr' Gabru iz leta 1700, restavrirani v starinskem stilu, deluje knjižnica, ki hrani knjige različnih literarnih zvrsti, v glavnem slovenskih in latinsko-ameriških avtorjev.

Leta 2015 so odprli "ustvarjalno rezidenco" v Mežnariji, hiši na hribčku ob cerkvi v Kamni Gorici. Opuščeno mežnarijo so po dogovoru z lastnikom – cerkvijo v celoti obnovili, upoštevaje kriterije spomeniško-varstvene stroke. V pritličju Mežnarije deluje muzej, posvečen nekaterim osebnostim in dogodkom, ki so pomembni za kraj. La Casa de Kamna soupravlja muzej s Kulturno turističnim društvom Kamna Gorica. V zgornjem nadstropju je t.i. kulturna rezidenca. Namenjena je članom in gostom društva, ki želijo ustvarjati in preživeti del svojega prostega in ustvarjalnega časa v Lipniški dolini med Savo in Jelovico.

Pestre dejavnosti KUD La Casa de Kamna so razvidne na bogati spletni strani. Največji poudarek je namenjen književnosti, še posebej prevodom argentinskih in slovenskih avtorjev. V sodelovanju z založbama Libros de la talita dorada (Argentina) in LAR (Čile, Argentina) so izdali že več knjig s področja poezije, proze in gledališča.

Organizirali so literarna srečanja s slovenskimi, zamejskimi, evropskimi in latinsko-ameriški pisatelji. Od leta 2011 sodelujejo s Slovenskim centrom PEN in Mednarodnim srečanjem pisateljev na Bledu. Nekaj pisateljev v mesecu maju vsako leto obiše Kamno Gorico in predstavi svoja literarna dela. V založbi Libros de La Casa de Kamna izdajajo knjige in organizirajo tečaje pisanja.

Med dejavnosti vključujejo tudi gledališke delavnice, likovne razstave in koncerte. Pomembni so tudi fotografski natečaji in razstave, ki jih od leta 2012 organizirajo v sodelovanju s Fotografskim društvom Radovljica in Asociación cultural "Allegro ma non troppo" iz Ensenade v Argentini. Slovenski avtorji razstavljajo v Argentini, argentinski pa v Sloveniji.

KUD La Casa de Kamna je v sorazmerno kratkem času dodobra raziskalo, uveljavilo in obogatilo specifično kamnogoriško kulturno zgodovino, tradicijo in današnji utrip ter jih vpelo v širše slovensko, čezmejno in celo mednarodno kulturno ustvarjalno vrenje.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE IN OZAVEŠČANJE**

DUŠICA KUNAVER

LJUBLJANA

Gospa Dušica Kunaver, profesorica angleščine in ruščine v pokoju, avtorica in izdajateljica poljudnoznanstvenih in leposlovnih knjig, je neutrudna zbirateljica in posredovalka slovenskega ljudskega izročila ter raznovrstnega prepoznavnega narodopisnega gradiva. Za zbiranje ljudskega gradiva jo je navdušil že njen oče. Na svoji poklicni poti, za katedrom torej, je spoznala, kako malo ve naša mladine o domačih vrednotah. Seveda je za to kriv tudi površen, nedorečen in neozaveščen šolski program, ki v času interneta in globalizacije prepogosto in povsem kratkovidno opušča domoljubno in domoznansko vzgojo ter vsebine. Po drugi strani pa je opazila, kako mladi hvaležno, odprto in zavzeto prisluhnejo primerno posredovanim domačim pesmim, pripovedim, šegam in pregovorom ter primerno pripravljenim sporočilom o temeljnih prepoznavnostih slovenske kulturne in naravne dediščine.

Zaradi tega spoznanja je začela sistematično zbirati gradiva iz slovenskega ljudskega slovstva in narodoslovja, sprva brez misli, da bi jih kdaj objavila. Ker pa se je sčasoma nabralo na stotine izpisov in na terenu zbranega gradiva, se je odločila svoje delo z lističev razvrstiti v tematsko različne publikcije ter jih začela objavljati. Tematiko je razporedila po osnovnih elementih ljudskega izročila (voda, kruh, les in kamen), intenzivno pa zbira in predstavlja tudi šege letnih časov in življenjskega kroga od rojstva do smrti. Naključno izbrani naslovi povedo vse: *Slovenska pesem v besedi in glasbi, Dober dan, kruh, Slovensko narodno izročilo, Čar vode, Čar lesa, Čar kamna, Nepisani zakoni pod lipo domačo, Ali je kaj trden most itd., itn.*

Dušica Kunaver posreduje nabrana znanja različnim ciljnim skupinam, od šolarjev do ostarelih. Sama pravi: »Zelo veliko se o šegah naučim v domovih za ostarele, kjer pogosto predavam. Tam so danes zadnji kosci, ki še pomnijo košnjo s koso, zadnje žanjice, ki so pšenico žele s srpom in zadnji mlatci, ki so snope omlatili s cepcem. Čez pet do deset let bo z njimi umrlo življenje starosvetne slovenske vasi, ki je hranila in ohranila naš narod skozi tisočletja.«

Dušica Kunaver je v samozaložbi izdala tudi več knjig s področja slovenskega **alpinizma**, ki črpajo tvarino v bogatem arhivu njenega pokojnega moža Aleša Kunaverja, enega najbolj znanih slovenskih alpinistov in himalajskih pionirjev.

Dušici Kunaver nekateri pravijo tudi romantična etnologinja. Kabinetne etnologe njeno predano delo menda celo moti.

Slejkoprej pa štejejo le omare zbranega gradiva, desetine njenih objavljenih knjižic, stotine predavanj in pogovorov o naši skupni dediščini s tisoči hvaležnih poslušalcev. ki jim je naša preteklost dragoceno vodilo v sedanjosti in bogastvo za prihodnost potomcev.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE IN OZAVEŠČANJE**

JANEZ MEDVEŠEK

DRAGOMELJ PRI DOMŽALAH

Fotograf, slikar, pesnik, raziskovalec in dokumentarist Janez Medvešek je slovenstvu in Sloveniji iskreno in srčno predan z vsem svojim bitjem in žitjem. Svoja videnja in vedenja o skupnem slovenskem kulturnem prostoru skupaj s soprogo zbira na dolgoletnih popotovanjih po slovenskih pokrajinah, krajih, gorah in dolinah, mestih in že pozabljenih zakotjih, med gradovi in podrtimi kozolci, vedno v pogovoru z ljudmi, domačini, ki jih srečuje in od katerih se pusti poučiti na teh poteh. Zraven fotografira in skicira: okoli milijon in pol posnetkov se je že nabralo v njegovem izjemnem arhivu, nastalo je 45 tematskih koledarjev in blizu 100 razglednic.

Zbrano bogastvo že več let deli z vsemi, ki čutijo podobno kot on sam, ki imajo torej Slovenijo radi ali bi jo radi spoznavali. Dokumentirane značilnosti tega bogatega raznolikega prostora, še posebej pa naravno in kulturno dediščino, od stavbarstva do vseh drobnarij in izročil, ki jih je tod stoletja ustvarjal slovenski človek, je združil v mnoge »foto-zgodbe«. Te so tematsko ubrane, sporočilne, prav vsaka v sliki in besedi nosi namige kam – zakaj – kako – kje – kdaj in predvsem sporočajo: »Ne sedite doma, pojdite, glejte, doživljajte in uživajte – Slovenija je raj na zemlji«. Preko 220 takšnih zgodb je razposlal tisočem privržencev, po internetu seveda, po domovini, zamejstvu in tujini, v sleherni konec sveta, kjer se le da pobrskati po računalniku in najti Medveškovo Slovenijo.

Ljudem poklanja tisto, česar v svojem sodobnem hitenju ne vidijo. In zraven opozarja, kliče k domoljubju, slovenstvu, pokončnosti, ponosnosti, k skrbi za vse, po čemer smo v evropskem kaosu prepoznavni kot Slovenci.

Janez Medvešek je z vsem naštetim ustvaril izjemno delo, ki je že postalo eno od temeljnih izhodišč in gradiv za ozaveščanje širše javnosti. Želimo mu in želimo si, da bi s svojim delom in poslanstvom še dolgo krepil rahlo omajano slovensko samozavest in samopodobo.

**PRIZNANJE NAŠA SLOVENIJA 2015
IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE IN OZAVEŠČANJE**

STOPETKRAT O ŠOŠTANJU V ENEM ODSTAVKU

OBČINA ŠOŠTANJ

Občina Šoštanj je v očeh povprečnega Slovenca predvsem zgodba o TEŠ in vsem, kar gre pač medijsko zraven. Pa vendar se o Šoštanju da povedati še marsikaj drugega, tako kot to pripoveduje ilustrirana mini-monografija Stopetkrat o Šoštanju v enem odstavku.

Publikacijo v žepnem formatu je oblikoval avtor Rok Poles. Obeležiti želi tri mejnike: 660-letnico prve omembe trga Šoštanj, 105. obletnico mesta Šoštanj in nenazadnje 20-letnico nove Občine Šoštanj. Izbor stopetih ključnih identifikacijskih elementov zahodnega dela Šaleške doline je na 128 straneh razdeljen v več sklopov: geografski okvir območja, geološke posebnosti, legende o jezeru in zmaju pozaju, zgodovinski mejniki, trška dediščina (npr. grb, pranger, trška roka, vislice ...), gradovi, dvorci, cerkve, sakralna dediščina, urbane stavbe, etnološka dediščina (npr. kapele, kozolci, sušilnice za hmelj...), industrijska dediščina, osebnosti, naravne vrednote, živa dediščina (npr. jajčarija, pustni festival...) in sodobnost.

S tem živopisnim pregledom je vzpostavljeno zavedanje o neverjetno bogati zgodovini Šoštanja od pradavnine do danes.

Besedilo je napisano poljudno, vsaka tema je zajeta v en sam odstavek, ki je pravzaprav nekakšen podnapis k izvirnim ilustracijam. Te so enostavne, nazorne, pogosto tudi humorne, a verodostojne, oprte na stare grafike, razglednice, podatke iz različnih, na koncu navedenih virov. Liki sugestivno nagovarjajo in animirajo tako otroke kot odrasle obiskovalce Šoštanja, uporabiti pa jih je možno tudi v javni grafični komunikaciji na vsaki od predstavljenih lokacij ali zgodb.

Torej: Šoštanj v žepni monografiji, z malo besed in veliko povedanega, s stopetimi vabili na raznolika srečanja s tem premalo spoznanim delom Slovenije je nedvomno sporočilo, vredno posnemanja.